

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
YOUNG SCIENTISTS COUNCIL

ISSN 2308-4855 (Print)
ISSN 2308-4863 (Online)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК:

**Міжвузівський збірник наукових праць молодих
вчених Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка**

HUMANITIES SCIENCE CURRENT ISSUES:

**Interuniversity collection of Drohobych
Ivan Franko State Pedagogical University
Young Scientists Research Papers**

ВИПУСК 57. ТОМ 1
ISSUE 57. VOLUME 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 14 від 22.12.2022 р.)*

Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантук, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Вип. 57. Том 1. – 330 с.

Видання розраховане на тих, хто цікавиться питаннями розвитку педагогіки вищої школи, а також філології, мистецтвознавства, історії.

Редакційна колегія:

Пантук М.П. – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Душний А.І.** – співредактор, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ільницький В.І.** – співредактор, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Дмитрів І.І.** – відповідальний секретар, кандидат філологічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Андрєєв В.М.** – доктор історичних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка); **Батюк Т.В.** – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Баукова А.Ю.** – кандидат історичних наук, доцент кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Бермес І.І.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Грищенко Л.З.** – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галів М.Д.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галик В.М.** – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Гжесяк Ян** – доктор габітований, надзвичайний професор кафедри (Державна вища професійна школа); **Грищенко Г.З.** – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Дутчак В.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Заєць В.М.** – кандидат мистецтвознавства, заступник декана факультету народних інструментів (Національна музична академія України імені Петра Чайковського); **Зимомря І.М.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Іванишин П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Корсак Р.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Кравчик М.О.** – кандидат філософських наук, доцент (Міжнародний гуманітарний університет); **Маршалек-Кава Джоанна** – доктор наук, доцент (Університет Миколая Коперника в Торуні, Торунь, Польща); **Масненко В.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького); **Мафтин Н.В.** – доктор філологічних наук, професор (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Мацьків П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Невмержицька О.В.** – доктор педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Оршанський Л.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пагута М.В.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пантук Т.І.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Петречко О.М.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Печарський А.Я.** – доктор філологічних наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Синкевич Н.Т.** – кандидат мистецтвознавства (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ситник О.М.** – доктор історичних наук, професор, професор кафедри (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького); **Сташевська І.О.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор з навчальної роботи (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України; **Сташевський А.Я.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України; **Стецик Ю.О.** – доктор історичних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Стреначікова Марія** – доктор наук (doc. ScS., PhD.), (Академія мистецтв у Банській Бистриці); **Тиміш Л.І.** – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та правознавства, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка; **Тельбак В.П.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Устименко-Косоріч О.А.** – кандидат мистецтвознавства, доктор педагогічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту культури і мистецтв (Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка); **Чик Д.Ч.** – доктор філологічних наук, доцент (Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка); **Яворська Г.Х.** – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний гуманітарний університет); **Янишин Б.М.** – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник (Інститут історії України НАН України); **Яремчук В.П.** – доктор історичних наук, професор (Національний університет «Острозька академія»).

Збірник індексується в міжнародній базі даних **Index Copernicus International**.

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 6143 від 28.12.2019 р. (додаток 4) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі педагогічних наук (011 – Освітні, педагогічні науки, 012 – Дошкільна освіта, 013 – Початкова освіта, 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями), 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), 016 – Спеціальна освіта).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі філологічних наук (035 – Філологія) та у галузі культури і мистецтва (022 – Дизайн, 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, 024 – Хореографія, 025 – Музичне мистецтво, 026 – Сценічне мистецтво, 027 – Музезнавство, пам'яткознавство, 028 – Менеджмент соціокультурної діяльності).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 1290 від 30.11.2021 р. (додаток 3) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі історичних наук (032 – Історія та археологія).

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» Серія КВ № 19906-9706Р від 14.05.2013 р.

Усі електронні версії статей збірника оприлюднюються на офіційному сайті видання www.aphn-journal.in.ua

Редакційна колегія не обов'язково поділяє позицію, висловлену авторами у статтях, та не несе відповідальності за достовірність наведених даних та посилань.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Засновник і видавець – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, співзасновники Ільницький В.І., Душний А.І., Зимомря І.М.
Адреса редакції: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, обл. Львівська, 82100. тел.: (03244) 1-04-74, факс: (03244) 3-81-11, e-mail: info@aphn-journal.in.ua

© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2022
© Пантук М.П., Душний А.І., Зимомря І.М., 2022

Recommended for publication
by Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Academic Council
(protocol No 13 from 24.11.2022)

Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers / [editors-compilers M. Pantyuk, A. Dushnyi, V. Ilnytskyi, I. Zymomrya]. – Drohobych : Publishing House „Helvetica”, 2022. – Issue 57. Volume 1. – 330 p.

The journal is intended for all interested in high school pedagogy, philology, art, and history.

Editorial board:

M. Pantyuk – Editor-in-Chief, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector for Scientific Work (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **A. Dushnyi** – Co-Editor, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Ilnytskyi** – Co-Editor, Doctor of History, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **I. Dmytriv** – Corresponding Secretary, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Andriev** – Doctor of History, Professor (Kyiv Grinchenko University); **T. Batiuk** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **A. Baukova** – Candidate of Historical Sciences (Ivan Franko Lviv National University); **I. Bermes** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **L. Hrytsenko** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **M. Haliv** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Halyk** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **J. Gzhesiak** – Dr. Gab., Associate Professor (Konin Higher Secondary School of Education); **H. Hrytsenko** – Candidate of Historical Sciences (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Dutchak** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **V. Zaiets** – Candidate of Art Studies, Deputy Dean of the Faculty of Folk Instruments (National Music Academy of Ukraine named after Peter Tchaikovsky); **I. Zymomrya** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Uzhgorod National University); **P. Ivanysyn** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **R. Korsak** – Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department (Uzhgorod National University); **M. Kravchyk** – Ph.D. in Philosophy, Associate Professor (International Humanitarian University); **Marszalek-Kawa Joanna** – Doctor of Science, Associate Professor, (Nicolaus Copernicus University in Torun, Torun, Poland); **V. Masnenko** – Doctor of History, Professor, Head of the Department (Bogdan Khmelnytsky Cherkasy National University); **N. Maftyn** – Doctor of Philology, Professor (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **P. Matskiv** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Nevmerzhytska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (General Pedagogy and Preschool Education of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **L. Orshanskyi** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department (Ivan Franko State Pedagogical University); **M. Pahuta** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko State Pedagogical University); **T. Pantiuk** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Petrechko** – Doctor of History, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **A. Pecharskyi** – Doctor of Philological Sciences, Professor (Lviv National University); **N. Synkevych** – Candidate of Arts (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Sytnyk** – Doctor of Historical Sciences, Professor, Professor at the Department (Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University); **I. Stashevskva** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector (Academic Affairs of Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine; **A. Stashevskiy** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine; **Y. Stetsyk** – Doctor of Historical Sciences, Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **M. Strenachikova** – Doctor of Science (Doc. CSc., PhD.), (Academy of Arts in Banska Bystrica); **L. Tymish** – PhD (History), Associate Professor, Department of the Ukraine's History and Law, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University; **V. Telvak** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Ustyenko-Kosorich** – Candidate of Art History, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Director of the Educational and Scientific Institute of Culture and Arts (Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko); **D. Chyk** – Doctor of Philology, Associate Professor, (Taras Shevchenko Kremenets Regional Humanities and Pedagogical Academy); **H. Yavorska** – Doctor of Education, Professor (International Humanitarian University); **B. Yanyshyn** – Candidate of Historical Sciences, Senior Research Associate (Institute of History of Ukraine of the NAS of Ukraine); **V. Yaremchuk** – Doctor of History, Professor (Ostroh Academy National University).

The collection is included in such international databases as Index Copernicus International.

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 28.12.2019 No 6143 (annex 4), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category "B") on pedagogical sciences (011 – Educational, pedagogical sciences, 012 – Pre-school education, 013 – Primary education, 014 – Secondary education (subject specialization), 015 – Professional education (in the field of specializations), 016 – Special education).

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 17.03.2020 № 409 (annex 1), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category "B") on philological sciences (035 – Philology) and culture and arts (022 – Design, 023 – Fine arts, decorative arts, restoration, 024 – Choreography, 025 – Musical arts, 026 – Performing art, 027 – Museum and monument studies, 028 – Management of socio-cultural activities).

Based on the Order of Ministry of Education and Science of Ukraine No 1290 dated 30.11.2021 (annex 3), the journal is included in the List of professional editions of Ukraine (category "B") in the area of of Historical Sciences (032 - History and Archeology).

Print media registration certificate «Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers» series KV № 19906-9706P dd. 14.05.2013.

All electronic versions of articles in the collection are available on the official website edition
www.aphn-journal.in.ua

Editorial board do not necessarily reflect the position expressed by the authors of articles,
and is not responsible for the accuracy of these data and references.

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

Founder and Publisher – Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
co-founders V. Ilnytskyi, A. Dushnyi, I. Zymomrya.

Editorial address: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ivana Franka str., 24, Drohobych, Lviv region,
82100. tel.: (03244) 1-04-74, fax: (03244) 3-81-11, e-mail: info@aphn-journal.in.ua

© Drohobych State Ivan Franko
Pedagogical University, 2022
© M. Pantyuk, A. Dushnyi, I. Zymomrya, 2022

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ

Ірина БАТЮК СТАНОВИЩЕ ДІТЕЙ В ЗАКЛАДАХ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ОПІКИ УКРАЇНСЬКОЇ СРР В РОКИ ГОЛОДОМОРУ-ГЕНОЦИДУ 1932–1933.....	4
Лідія БІЛЧЕНКО ПІВНІЧНОАФРИКАНСЬКА КАМПАНІЯ «АФРИКАНСЬКОГО КОРПУСУ» ФЕЛЬДМАРШАЛА Е. РОММЕЛЯ НА СТОРІНКАХ ОКУПАЦІЙНИХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ РОКІВ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....	14
Світлана БОГАТЧУК, Василь БОГАТЧУК РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРА ПОДІЛЬСЬКОГО КРАЮ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.....	22
Юрій ВОЙТЕНКО РОЗВИТОК УКРАЇНИ ТА КРАЇН БАЛТІЇ ЗА РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ: МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ У ДИНАМІЦІ.....	36
Світлана ГАВРИЛЮК, Валентина НАДОЛЬСЬКА ТРАНСФОРМАЦІЯ МУЗЕЙНОГО СВІТУ У ХХІ СТ.: МІЖНАРОДНИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД.....	41
Микола ГЛІБЩУК «ЦИВІЛІЗАЦІЯ ПРОТИ ВАРВАРСТВА»: ПРОПАГАНДА НА СХІДНОМУ ФРОНТІ ПЕРІОДУ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....	50

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

А ГУДАМУ СУЧАСНА РЕГІОНАЛІСТИКА: ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ В МУЗИКОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	59
Тетяна БОЛЬШАКОВА ВИКЛАДАЧІ, СТУДЕНТИ І ВИПУСКНИКИ ФАКУЛЬТЕТУ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ХДАК ЧАСІВ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ: МИСТЕЦЬКИЙ СПРОТИВ.....	65
Лариса БУТКО, Дар'я ВАСИЛЕНКО, Віктор ОСАДЧИЙ СТИЛІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКИХ КРАЄВИДІВ МАНЕ-КАЦА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ КОНЦЕПЦІЙ ДИЗАЙН-ПРОЄКТУВАННЯ.....	75
Гао ЦІНВЕНЬ СОНАТИ ДЛЯ ФОРТЕПІАНО КАРЛА ВЕБЕРА: СПЕЦИФІКА ЦИКЛУ.....	81
Степан ГІГА АРАНЖУВАННЯ ЯК ФАКТОР СТИЛЬОВОЇ ДИНАМІКИ ЕСТРАДНО-ВОКАЛЬНОЇ КОМПОЗИЦІЇ ПОСТМОДЕРНОЇ ДОБИ.....	87
Юрій ГОРПІНИЧ, Марина РУСЯЄВА ВИТОКИ ПЕЙЗАЖНОГО КОЛОРИЗМУ МИКОЛИ МАЛИШКА (ЛІТНІ ПРАКТИКИ: 1962, 1964).....	94
Алла ДЯЧЕНКО ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ХУДОЖНЬО-ПРОМИСЛОВОЇ ОСВІТИ У СУЧАСНУ СИСТЕМУ ДИЗАЙН-ОСВІТИ.....	104
Світлана Засць, Ольга БИКОВА ХОРЕОТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ХОРЕОГРАФІЧНІЙ ПРАКТИЦІ.....	112
Оксана ЗАХАРОВА ДИПЛОМАТИЧНА КОНТРАКУЛЬТУРА.....	118
Костянтин КАЛІЄВСЬКИЙ ТВОРЧИЙ ШЛЯХ АНСАМБЛЮ «ЧОРНОБРИВЕЦЬ» ЯК МОДУС РОЗВИТКУ І ЗБЕРЕЖЕННЯ НАРОДНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ НА ТЕРЕНАХ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	125

Тетяна КЛЮКА ХОРОВА ТВОРЧИСТЬ ІГОРЯ ГАЙДЕНКА ТА ЮРІЯ АЛЖНЄВА В АСПЕКТІ ЖАНРОВОЇ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ.....	131
--	-----

Андрій КОРНЄВ БАЗОВІ ПРИНЦИПИ КИТАЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕЙЗАЖУ: ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДИСКУСІЇ.....	137
--	-----

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Любомира АЙЗЕНБАРТ КАРТА ТА ЛАНДШАФТ ГАЛИЦЬКОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ПОГРАНИЧЧЯ У ТВОРЧОСТІ М. ЯЦКОВА, Й. РОТА, Б. ШУЛЬЦА.....	144
--	-----

Нуну АКОП'ЯНЦ МЕТАФОРИЗАЦІЯ АНГЛОМОВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	149
--	-----

Rakiza Israyil ALIYEVA SACREDNESS OF MOTHER IN POETRY (BASED ON THE CREATION OF ARIF ABDULLAZADE)	156
--	-----

Ulviyya Kerem AHMEDOVA SATIRICAL POEM CREATION BY AMIN ABID.....	162
--	-----

Богдан БІЛОУС ЛІТОПИСНА БІОГРАФІЯ КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО.....	167
---	-----

Галина ВИШНЕВСЬКА, Марія СВІДОВА ТРОПЕЇЧНА СИСТЕМА У ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ ГУРТУ «БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ».....	172
---	-----

Надія ВІТРУК, Яна ПЕТРІВ ФУНКЦІЙНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВОКАТИВНИХ РЕЧЕНЬ У ІСТОРИЧНИХ РОМАНАХ ПАВЛА ЗАГРЕБЕЛЬНОГО.....	179
--	-----

Ірина ГАВРИЛОВА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІНФІНІТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ В ТЕКСТАХ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ.....	186
---	-----

Алла ГОВОРУН, Олена ПЕТУХОВА, Вікторія ЧОРНА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРИЙМЕННИКОВИХ ГРУП З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА АНГЛІЙСЬКУ.....	192
---	-----

Артур ГУДМАНЯН, Соломія ЧАЙКА ДЕКОДУВАННЯ ГУМОРУ В СИТКОМІ «ДРУЗІ»: СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	197
---	-----

Ірина ДМИТРІВ, Віра КОЗАЧОК ХУДОЖНЯ РЕЦЕПЦІЯ КАТОЛИЦЬКОЇ МЕСИ У ТВОРЧОСТІ БОГДАНА ІГОРЯ АНТОНИЧА.....	205
--	-----

Світлана ДРУЖБЯК, Іванна ПОНАЙДА ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>ВІЙНА</i> У ЗІСТАВНОМУ АСПЕКТІ (НА МАТЕРІАЛІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ БОРИСА ДЖОНСОНА, ОЛАФА ШОЛЬЦА ТА ВОЛОДИМИРА ЗЕЛЕНСЬКОГО).....	211
--	-----

Тетяна ДЯЧУК, Світлана ЛІТВИНСЬКА, Надія СЕНЧИЛО-ТАТЛІПОГЛУ МОВОТВОРЧИСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ СЬОГОДНІ (НА ПРИКЛАДІ НАЗВ АКТУАЛЬНИХ ПОНЯТЬ).....	216
---	-----

ПЕДАГОГІКА

Дмитро АНТОНЮК, Олег СПІРІН, Тетяна ВАКАЛЮК ЕКОНОМІКО-УПРАВЛІНСЬКА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ГАЛУЗИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	222
---	-----

Людмила БАБАЙ ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ СТАРШИХ КУРСІВ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	229
Олена БЄЛОВА МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА МОВЛЕННЕВОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ШКОЛИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЛОГОПАТОЛОГІЄЮ.....	236
Наталія БУЛГАРУ, Олена РАДІУС ОСНОВНІ ФАКТОРИ, ЩО ДОЗВОЛЯЮТЬ ПЕДАГОГУ РОЗВИВАТИ КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩОМУ ЗАКЛАДІ.....	244
Надія ВАСИНЬОВА СТЕЙКХОЛДЕРСЬКИЙ ПІДХІД ЯК УМОВА СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТУ...	250
Ігор ГАВРИЛО, Михайло РОШКО, Тетяна СЛАВИЧ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ З ЧАСТКОЮ НЕТРАДИЦІЙНИХ СТУДЕНТІВ.....	255
Гоу КВАНДЕНГ МЕТОДИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО КРАЩОГО ПЕРСОНАЛІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ КИТАЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖІВ У СЕРЕДОВИЩІ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ.....	260
Михайло ДЕМЯНЧУК СУТНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ.....	266
Анна ДИНОВИЧ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУР ОЦІНЮВАННЯ Й АКРЕДИТАЦІЇ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ НІМЕЧЧИНИ.....	271
Ольга ЕКОНОМОВА, Емма МАКАРОВА, Віра ЯКОВЕНКО КОМПЕТЕНТНІСТЬ – ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МУЗИКАНТА-ВИКОНАВЦЯ В СИСТЕМІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ.....	278
Наталія ІГНАТЕНКО ГЕНЕЗИС ШКІЛЬНОЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (1991–1996 РР.).....	285
Ян КАПРАНОВ, Євген БОХОНЬКО, Лідія ЧЕРЕДНИК РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	291
Людмила КОЛБІНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ СХИЛЬНИМИ ДО ПРОЯВУ БУЛІНГУ.....	297
Марина КОНЄВА ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ.....	303
Ольга КОСТЮК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ.....	309
Руслан КРАВЕЦЬ СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	316

УДК 378.147:811.111

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/57-1-47>**Руслан КРАВЕЦЬ,***orcid.org/0000-0002-7459-8645**доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри української та іноземних мов
Вінницького національного аграрного університету
(Вінниця, Україна) krawezj@ukr.net*

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті обґрунтовано доцільність запровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в професійну діяльність викладача іноземної мови. Розкрито особливості використання їх з метою підвищення якості викладання іноземної мови для здобувачів вищої освіти. Описано роль інформаційно-комунікаційних технологій у забезпеченні студентоцентричного підходу. Проаналізовано перспективи реалізації цифрового навчання й можливості транскордонних ініціатив у рамках Болонського процесу й програми Erasmus+. Особливу увагу приділено інтернаціоналізації студентської молоді й науково-педагогічного персоналу на глобальному рівні, розвитку партнерських відносин з провідними установами світу, що покращує якість навчання, викладання й досліджень. Розглянуто розвиток освітніх партнерських відносин як важливий елемент європейської стратегії співпраці з іншими регіонами світу. З'ясовано, що широка доступність високоякісних освітніх ресурсів, здатність адаптувати ці матеріали до конкретних умов спричиняють значні якісні зміни на різних рівнях освіти в багатьох країнах. Досліджено європейський досвід у розробленні стратегій електронного навчання, структури педагогічної підготовки та інституційній підтримці, а також можливість його інтегрувати до національної системи підвищення кваліфікації викладачів іноземної мови. Наведено краці зразки функціонування низки платформ, порталів, сховищ, на кшталт Educational Era, FutureLearn, Iversity, FUN, MiriadaX, OpenEd. Визначено структуру ІКТ-компетентності викладачів іноземної мови, яка окреслює компетенції, якими вони повинні оволодіти, щоб уміло використовувати інформаційно-комунікаційні технології у своїй методиці викладання та професійному саморозвитку. Оскільки вимоги до акредитації, специфічні для певної програми, іноді створюють жорстку структуру, яка не заохочує своєчасну адаптацію курсів, включаючи впровадження нових підходів та методів навчання, то було актуалізовано питання процедур забезпечення якості вищої освіти, які б сприяли появі нових креативних та інноваційних навчальних рішень і курсів. Детерміновано низку кроків для посилення Європейського простору вищої освіти, які гарантують якість очного, дистанційної і транскордонного навчання, що уможливило безперешкодно акредитацію та взаємовизнання освітніх програм. Ці процеси становлять відповідний механізм забезпечення якості для реалізації нових підходів, заснованих на інформаційно-комунікаційних технологіях в рамках традиційних форм навчання (методи та моделі змішаного навчання).

Ключові слова: *транскордонні ініціативи, онлайн навчання, ІКТ-компетентність, Болонський процес, вища освіта.*

Ruslan KRAVETS,*orcid.org/0000-0002-7459-8645**Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Ukrainian and Foreign Languages
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia, Ukraine) krawezj@ukr.net*

MODERN INFORMATION-COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN A FOREIGN LANGUAGE TEACHER'S PROFESSIONAL ACTIVITY

The article substantiates the expediency of introducing modern information-communication technologies into a foreign language teacher's professional activity. The peculiarities of their use in order to improve the quality of teaching a foreign language for applicants for higher education have been revealed. The role of information-communication technologies in providing a student-centred approach have been described. The prospects for implementing digital learning and the possibilities of cross-border initiatives within the Bologna Process and the Erasmus+ programme have been analysed. Particular attention has been paid to internationalisation of student youth and scientific-pedagogical staff at the global level, the development of partnerships with leading institutions of the world, which improves the quality of education, teaching and research. The development of educational partnerships as an important element of the European strategy of cooperation with other regions of the world has been considered. It has been found out that the wide availability of

high-quality educational resources, the ability to adapt these materials to specific conditions cause significant qualitative changes at different levels of education in many countries. The European experience in the development of e-learning strategies, the structure of pedagogical training and institutional support, as well as the possibility of integrating it into the national system of foreign language teachers' advanced training have been researched. The best examples of functioning of platforms, portals, storages, such as Educational Era, FutureLearn, Iversity, FUN, MiriadaX, OpenupEd, have been presented. The structure of ICT-competence of foreign language teachers has been determined, which outlines the competencies they must master in order to use information and communication technologies skilfully in their teaching methodology and professional self-development. Since the accreditation requirements are specific for a particular programme, sometimes they create a rigid structure that does not encourage timely adaptation of courses, including the introduction of new approaches and teaching methods, the issue of higher education quality assurance procedures that would contribute to the emergence of new creative and innovative learning solutions and courses has been actualised. A number of steps have been determined to strengthen the European Higher Education Area, which guarantees the quality of full-time, distance and cross-border education, that allows for unhindered accreditation and mutual recognition of educational programmes. These processes constitute an appropriate quality assurance mechanism for the implementation of new approaches based on information-communication technologies within traditional forms of education (methods and models of blended learning).

Key words: *cross-border initiatives, online learning, ICT competence, Bologna Process, higher education.*

Постановка проблеми. Величезний потенціал для розширення доступу до вищої освіти та збільшення різноманітності студентів мають інтернет-технології, які надають можливість вчитися де завгодно, будь-коли й обирати викладача курсу. Таке гнучке навчання (flexible learning) є дуже важливим для студентів з особливими потребами та змінює роль закладів вищої освіти у програмах професійного розвитку й навчання впродовж життя. Своєю чергою це дозволяє вийти на міжнародні ринки освітніх послуг і доповнити існуючі рішення в галузі транскордонної освіти.

Покращення освітніх партнерських відносин виступає стрижневим елементом європейської стратегії співпраці з іншими регіонами світу, а також механізмом підвищення показників рівня освіти в країнах із економікою, що розвивається. На місцевому рівні інноваційні технології можуть підтримувати національні зусилля щодо зміцнення співпраці між установами, обміну досвідом, створення «більш критичної маси». Важливу роль тут відіграють онлайн-курси як нові способи передачі знань з погляду на можливості навчатися впродовж життя, професійного розвитку та інтернаціоналізації вищої освіти. Нові технології сприяють тіснішій співпраці як із глобальними партнерами, так і на місцевому рівні.

Електронне навчання створює нові можливості для збору й аналізу даних про студентів, розкриває великий потенціал для більш персоналізованого навчання, хоча водночас слід дотримуватися надзвичайної обережності, щоб здобувачі вищої освіти усвідомлювали ризики і погоджувались на збір та використання їхніх персональних даних. У вітчизняній педагогічній науці роль сучасних ІКТ у професійній діяльності викладача іноземної мови недостатньо досліджена і потребує більш детального розгляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Нині багато науково-педагогічних працівників приділяють значну увагу запровадженню технологічних інновацій у контексті модернізації вищої освіти. Як наслідок, спостерігаємо зміни способів викладання й навчання студентів ЗВО. На їхню думку, хоча аудиторне навчання й надалі залишатиметься основою систем вищої освіти, воно буде доповнено новим розмаїттям інструментів та методів викладання, а також багатьма іншими можливостями електронного навчання. Позитивний вплив інформаційно-комунікаційних та інноваційних підходів на вищу освіту в рамках Болонського процесу та Порядку денного модернізації систем вищої освіти в Європі описують Н. Авшенюк, О. Джеджула, К. Ковальова, Р. Кравець, О. Левчук, О. Локшина, О. Юмачікова та інші. Такі технології вже забезпечують якісніше навчання й викладання як в університетах, так і в інтернеті, оскільки освітні ресурси з усього світу стають доступнішими, а навчання використовує більш інтерактивні медіа. Водночас науковці зазначають, що методи навчання можуть краще відповідати потребам окремих студентів, а досягнення в аналітичному процесі навчання дозволяють пришвидшити зворотний зв'язок. Тому опанування сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями є актуальною проблемою для викладачів іноземної мови, що обумовило **мету статті** – обґрунтування доцільності та переваг запровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях з іноземної мови у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Нові інформаційно-комунікаційні технології й онлайн-платформи розвивались і продовжують зростати у вимірах швидкості, інтерактивності та потенційного охоплення різноманітних сфер діяльності

здобувачів вищої освіти. Копіювання цифрових матеріалів мало чи майже нічого не коштує, і до авторських прав можна застосувати більш гнучкий підхід. Широкозмуговий доступ до мережі інтернет дає змогу охопити студентів у будь-якому куточку світу. За даними Міжнародного союзу електрозв'язку (International Telecommunication Union) при ООН понад 5 млрд. людей мають доступ до інтернету, а це великий потенціал (ITU Statistics, 2022).

Підвищення якості освіти викладач іноземної мови досягає шляхом надання високоякісних навчальних матеріалів та більш креативного, персоналізованого педагогічного підходу. Водночас у цьому процесі потрібно підвищувати якість контенту як першочергове значення, оскільки цифрові технології самі собою не обов'язково покращують якість викладання, але ці технології дозволяють поліпшити якість подачі та підтримати зусилля для досягнення більш особистісно зорієнтованого навчання.

Оволодіння сучасними ІКТ дозволить викладачам іноземної мови значно підвищити продуктивність професійної діяльності. У цьому процесі варто виокремити такі особливості: 1) сьогодні викладачі іноземної мови мають можливість використовувати широкий спектр матеріалів у різних форматах для покращення якості й урізноманітнення своїх навчальних програм; 2) кожний здобувач вищої освіти – це унікальна особистість, яка вчиться в індивідуальному темпі, тому засоби навчання в університетах і коледжах повинні враховувати вікові й особистісні характеристики (студентоцентричний підхід). Деякі студенти навчатимуться краще та швидше при використанні інтерактивних засобів масової інформації, що включають у себе зображення, графіку, відео й аудіо, а інші віддадуть перевагу статичному тексту і цифрам; 3) технологія навчання може поєднувати всі вище визначені елементи, щоб створити персоналізовану пропозицію для кожного студента, виходячи з його сильних сторін. Окрім підвищення ефективності навчання, така адаптація пропозиції до індивідуальних потреб може мати суттєвий вплив на збільшення кількості студентів, які здобувають другу вищу освіту; 4) інструменти цифрового оцінювання забезпечують швидкий зворотний зв'язок, можуть сформувати об'єктивні уявлення про успіхи студентів та дозволити адаптувати навчальні програми відповідно до їхніх потреб. Нові технології та комунікаційні платформи уможливають кращу взаємодію між викладачем і студентами, а також між студентами аудиторно та позааудиторно;

5) хоча більша частина змісту навчальної програми може бути реалізована за допомогою самостійного електронного навчання, викладачі можуть зосередитись на своїй ролі наставників, розвиваючи в студентів управління інформацією, навички набуття інформації й опитування, критичне мислення та практичне володіння засвоєним матеріалом. Отже, цифрові медіа можуть сприяти більш діяльнісному, проблемному викладу навчального матеріалу, краще мотивувати студентів до більшої залученості у початковий процес.

За прогнозами Н. Авшенюк (Авшенюк, 2015: 64), світовий попит на вищу освіту зросте в геометричній прогресії: з 1,8 мільйона студентів до понад 7,2 мільйонів у 2025 році. Економіки, що розвиваються, такі як Китай та Індія, будуть головними рушіями цього зростання. Навіть у багатьох країнах ЄС, де відбувається зменшення чисельності населення, кількість людей, які навчаються у закладах вищої освіти, продовжує зростати. Значний відсоток цього збільшення припадає на дорослих. Ці прогнози вимагають чітко спланованих дій, тому й науково-педагогічні працівники часто ставлять такі питання: Чи зможуть заклади вищої освіти в Європі та за її межами підтримувати і покращувати якість навчання в умовах постійного зростання й диверсифікації студентського контингенту? У який спосіб заклади освіти повинні адаптуватися до задоволення більш широкого кола потреб? Чи буде виділено достатньо фінансування на розвиток вищої освіти?

На нашу думку, розроблення й упровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в професійну діяльність викладача – часткова відповідь на ці питання, покликана допомогти в реалізації цифрового навчання, адже темпи освітніх змін у всьому світі також пов'язані із відкриттям онлайн-курсів. Однак, варто зазначити, що такі зміни є лише однією із складових хвилі інновацій, яка впливає не лише на вищу освіту загалом, але й викладання іноземної мови й засвоєння знань студентами.

Тотожні міркування висловлюють О. Дзеджула й О. Левчук (Dzhedzhula, Levchuk, Kravets, 2021: 14), констатуючи, що зростаючий попит на відкриті освітні підходи і ресурси, розвиток інноваційних технологій навчання призвели до створення величезної кількості цифрових платформ і порталів, які пропонують легкий доступ до освітніх послуг і навчальних матеріалів, дозволяють брати онлайн участь у багатьох різних курсах. Відбулися зміни у сприйнятті та ставленні до дистанційного навчання. Люди все частіше обирають

онлайн навчання. У певний спосіб модернізують традиційні освітньо-професійні програми. Відтак викладачі іноземної мови та студенти мають доступ до більшої кількості матеріалів, а сучасні ІКТ та нові методологічні підходи застосовуються під час навчання в групі. Погоджуюся із науковцями, що ці форми навчання набувають все більшої популярності та визнання у суспільстві. Нині заклади вищої освіти розробляють онлайн-пропозиції, які охоплюють цілі навчання, програми підвищення кваліфікації та спецкурси, такі як МООС (Massive Open Online Course). В Європі ці зміни відбувались повільно, і дискусія про них не була такою широкою, як в інших регіонах світу, особливо в США. Можливий вплив цих змін не визначено в Болонській декларації, хоча забезпечення якісної та широкодоступної освіти є основною метою Європейського простору вищої освіти.

Головна мета Болонського процесу полягає у підвищенні привабливості та конкурентоспроможності європейської вищої освіти. В умовах посилення глобалізації та динамічної модернізації вищої освіти в країнах, що розвиваються, європейські ЗВО намагаються створити відомий бренд, щоб залишатися конкурентоспроможними у залученні студентів, працівників та міжнародних партнерів. Відповідно уряди європейських держав роблять різні кроки для того, щоб їхні системи вищої освіти могли ефективно та своєчасно реагувати на різні соціально-економічні виклики й глобальну конкуренцію. Вони дедалі частіше застосовують системний підхід та впроваджують нові стратегії для створення цілісної структури взаємодоповнюючих, кооперативних і різноманітних установ, пропонуючи різні форми освіти для спільного задоволення потреб людей, роботодавців, суспільства. Водночас позитивної оцінки заслуговує підтримка Європейського Союзу спільних транскордонних ініціатив, зокрема Erasmus+, оскільки це спонукає педагогічний персонал змінювати методику викладання, а державні органи влади створювати належне середовище, стимули до дій, забезпечувати якість і визнання кредитів, фінансування ЗВО на національному й інституційному рівнях (Локшина, 2018).

Науковці (Dzhedzhula, Levchuk, Kravets, 2021) обґрунтовують доцільність покращення доступу та сприяння навчанню впродовж усього життя шляхом створення більш диверсифікованої системи вищої освіти. Цілком слушно методисти-практики зазначають, що традиційні форми навчання ніколи не задовольняли потреб усіх соціальних груп, а нинішні фінансові, часові, просторові обмеження все ще заважають деяким групам

населення отримувати вигоди від вищої освіти. На наше переконання, сьогодні існує нагальна потреба у створенні можливостей для підвищення кваліфікації, перепідготовки та постійного професійного розвитку, щоб громадяни мали відповідні навички та якості, необхідні на сучасному ринку праці. Досягнення цієї мети забезпечують інформаційно-комунікаційні технології та електронне навчання. Гнучкість, властива цій формі навчання, може також забезпечити швидке пристосування до постійно мінливих потреб робочої сили й дефіциту навичок. У США є декілька цікавих проєктів на кшталт Starbucks, AT&T та Udacity, які розглядають типи партнерських відносин, досліджують різні можливості навчання, пропонують своїм співробітникам субсидовані онлайн-дослідження та спецкурси, формують їхні базові знання, уміння, навички, необхідні для роботи на займаних посадах у компанії.

Цілком слушними видаються міркування педагогів щодо покращення індивідуалізації навчання завдяки підвищенню якості збору даних. У цьому контексті онлайн-навчання дозволяє викладачу іноземної мови збирати низку даних, які можна використовувати для моніторингу успішності студентів. Відтак на основі аналізу отриманих даних можна модифікувати систему вищої освіти до індивідуальних потреб студентів. Однак, збір, аналіз та використання зібраних даних мають здійснюватися лише за згодою суб'єктів навчального процесу. Ці дані можуть сформулювати уявлення викладача іноземної мови про участь студентів у курсі, їхню співпрацю з одногрупниками, специфіку засвоєння інформації.

ЄС особливу роль у розробці й впровадженні всеосяжних національних рамок з метою розширення освітніх пропозицій та інтеграції нових способів навчання й викладання в систему вищої освіти держав-членів відводить Європейській комісії. Цей вищий орган виконавчої влади ЄС повинен сприяти взаємному навчанню з ключових аспектів, охоплюючи розвиток навичок, інфраструктуру, законодавчу базу, забезпечення якості та фінансування, зокрема шляхом використання потенціалу програми Erasmus+. Першочергово Європейська Комісія повинна підтримати заклади вищої освіти за допомогою програми Еразмус+ для збільшення цифрового потенціалу нових способів навчання й викладання та включення їх в загальну систему. Відповідно мають бути надані гранти Еразмус+ для сприяння експериментальному партнерству зі спеціалізованими постачальниками послуг (Erasmus+ Programme Guide, 2022).

На наш погляд, також є достатньо місця для співпраці між установами і країнами у розробленні стратегій електронного навчання, структури педагогічної підготовки та інституційної підтримці. Стимулом для подальших дій слугують розроблення та функціонування низки платформ, порталів, сховищ: Educational Era в Україні, FutureLearn у Великобританії, Iversity в Німеччині, FUN у Франції, MiriadaX в Іспанії, OpenupEd як ініціативи EADTU (Європейської асоціації університетів дистанційного навчання). Отже, національні органи влади повинні сприяти розробці системи компетенції щодо цифрових навичок. Цю основу слід інтегрувати до національної системи підвищення кваліфікації викладачів іноземної мови.

Від сучасного викладача очікують знань, умінь, і навичок користування сучасними ІКТ, необхідними для підвищення якості навчання, інтегрування нових способів викладання у традиційну освіту й розширення можливостей електронного навчання під час професійної підготовки здобувачів вищої освіти. Викладач іноземної мови також не залишається осторонь цих питань і стикається з проблемою вибору оптимальних інструментів, програм, цифрових технологій та джерел інформації.

Сучасні ІКТ та пов'язані з ними методи навчання вимагають інших навичок, ніж традиційне викладання, що може призвести до додаткового тиску на викладачів іноземної мови. У зв'язку з цим О. Джеджула, К. Ковальова, Р. Кравець, О. Юмачікова висловлюють міркування, що для організації якісної діяльності потрібна належна підготовка, керівництво, підтримка. Це особливо важливо, оскільки наслідком застосування цих нових форм навчання є зміна ролі викладачів

іноземної мови на експертів у певній галузі й наставників-помічників з розвитку критичного мислення. Науковці пропонують запровадити сертифіковану педагогічну підготовки для НПП й обов'язкове підвищення кваліфікації, а цифрові навички опановувати як ключовий елемент у цьому процесі (Кравець, Джеджула, Ковальова, Юмачікова, 2022).

Коледжам також рекомендують забезпечувати навчання цифрових навичок. Нещодавно результати проведеного міжнародного порівняльного опитування викладачів та студентів (Teaching and Learning International Survey) засвідчили, що у всіх країнах ЄС, більше половини студентів не використовують ІКТ у проектах або в класі. Учні недостатньо підготовлені до електронного навчання у школах. Вважаємо, що доцільно звертати увагу на включення м'яких навичок (soft skills), набутих під час навчання в школі, до освітньо-професійних програм електронного навчання (TALIS, 2022).

ЮНЕСКО у партнерстві з Cisco, Intel, ISTE та Microsoft розробила рекомендації щодо структури ІКТ-компетентності викладачів (UNESCO's ICT Competency Framework for Teachers, 2022), яка визначає компетенції, якими вони повинні оволодіти, щоб уміло використовувати ІКТ у своїй методиці викладання та професійному саморозвитку.

Моделі фінансування вищої освіти та плати за навчання у ЄС не спрямовані на розвиток онлайн-досліджень, а в деяких випадках є перешкодою для цього. Це проявляється різною мірою. У деяких країнах освіта є безкоштовною, а неможливість отримати додатковий дохід на онлайн-курсах може зменшити ентузіазм закладу інвестувати у їх розроблення. Своєю чергою ЗВО не отримують

Рис. 1. Структура ІКТ-компетентності викладача іноземної мови

ватиме державного фінансування для онлайн-студентів, а отже, не існує фінансового стимулу для розширення пропозиції онлайн-курсів.

В. Григораш, О. Дегтярьова, В. Ченцов вважають, що національні рамки фінансування повинні створювати стимул для ЗВО працювати у напрямку відкритої освіти, розробляти більш гнучкі режими навчання й диверсифікувати студентське середовище. На їхній погляд, державні органи влади можуть мобілізувати цільові кошти для підтримки зусиль із запровадження нових методик викладання в системі вищої освіти. Кошти мають стимулювати спільні зусилля для задоволення потреб в інфраструктурі, педагогічній підготовці й реалізації програми. Національні та регіональні органи влади своєю чергою використовують можливості, запропоновані європейськими структурними та інвестиційними фондами, для підтримки розвитку необхідної інфраструктури, технологій та сховищ баз даних (Ченцов, Дегтярьова, Григораш, 2019).

В останньому звіті Європейської комісії щодо забезпечення якості освіти (Education and Training Monitor, 2021) актуалізовано питання заміни традиційного підходу до акредитації окремих програм на більш гнучкий підхід до розроблення та проведення курсів, запровадження інноваційних технологій та нових методів навчання у ЗВО (наприклад, відкриті освітні ресурси, інформаційно-комунікаційні технології в аудиторії тощо). На нашу думку, ці технології та методи доцільно включити до стандартних процедур забезпечення якості й акредитації, беручи до уваги європейські стандарти та керівні принципи забезпечення якості. Своєю чергою від державних органів очікуємо розроблення керівних принципів для забезпечення якості відкритого онлайн-навчання та сприяння кращому використанню ІКТ у вищій освіті. У роботі зі студентами можна виокремити п'ять моделей використання

ІКТ: 1) викладач іноземної мови використовує ІКТ для підготовки матеріалів до занять. Студенти є реципієнтами і працюють з матеріалами, поданими у паперовій формі; 2) готуючись вдома до занять, студент працює з ІКТ самостійно або в групі. Решта студентів та викладач як реципієнти використовують матеріали, створені студентами; 3) викладач іноземної мови добирає навчальні посібники за допомогою ІКТ. Студенти використовують ІКТ на занятті, працюючи з матеріалами в електронному вигляді; 4) перевернуте навчання – лектор спирається на ІКТ під час підготовки матеріалів для самостійної роботи студентів. На основі цих матеріалів студенти розробляють певний елемент занять, використовують отримані знання під час занять і навчаються один у одного за допомогою ІКТ; 5) ІКТ супроводжує навчальний процес.

Висновки. Сьогодні важко уявити університет без інтернету і комп'ютерів. Однак лише одного введення комп'ютерів у лекції чи практичні заняття недостатньо для покращення методики викладання, а використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях з іноземної мови не є метою навчальної роботи. Серед переваг ІКТ виокремлено: підвищення ефективності навчання, збагачення змісту навчання та форм спілкування, підтримку особистісного розвитку студентів, ріст мотивації студентів, полегшення роботи викладача, що досягається завдяки використанню на лекційних і практичних заняттях не лише своїх власних, але й мультимедійних презентації колег. Отже, сутність сучасного педагогічного процесу полягає в розробці такої концепції використання нових інформаційно-комунікаційних технологій, яка збагатить компетенції студентів та уможливить перегляд навчальних матеріалів до початку курсу, що має стати невід'ємною частиною онлайн забезпечення якості освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авшенюк Н. М. Тенденції розвитку транснаціональної вищої освіти у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Київ : ІОД, 2015. 610 с.
2. Кравець Р. А., Дзеджула О. М., Ковальова К. В., Юмачікова О. М. Теоретичні й методичні основи формування лінгвосціологічної компетентності майбутніх фахівців аграрної галузі в контексті інтернаціоналізації ЗВО. Вінниця : ТОВ «Твори», 2022. 392 с.
3. Локшина О. Якість вищої освіти та експертний супровід її забезпечення: досвід ЄС. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: педагогічні науки*. 2018. № 3–4. С. 56–57.
4. Ченцов В. В., Дегтярьова І. О., Григораш О. В. Фінансування вищої освіти в Україні: проблеми та ідеї для реформи. *Ефективна економіка*. 2019. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2019/10.pdf (дата звернення: 26.11.2022).
5. Dzhezdzhula O. M., Levchuk O. V., Kravets R. A. Theoretical and Methodological Bases of Future Agrarians' Vocational Personality Self-Development: collective monograph. Vinnytsia: «Tvory» LLC, 2021. 312 p.
6. Education and Training Monitor 2021. URL: <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2021/en> (дата звернення: 22.08.2021).

7. Erasmus+ Programme Guide 2023. Brussels: European Union, 2022. 441 p.
8. ITU Statistics. URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/stat/default.aspx> (дата звернення: 26.11.2022).
9. TALIS – The OECD Teaching and Learning International Survey. URL: <https://www.oecd.org/education/talis> (дата звернення: 26.11.2022).
10. UNESCO’s ICT Competency Framework for Teachers. URL: <https://www.unesco.org/en/digital-competencies-skills/ict-cft> (дата звернення: 26.11.2022).

REFERENCES

1. Avsheniuk N. M. Tendentsii rozvytku transnatsionalnoi vyshchoi osvity u druhii polovyni XX – na pochatku XXI st. [Development Trends of Transnational Higher Education in the Second Half of XX – at the Beginning of XXI Century]. Kyiv : IGC, 2015. 610 p. [in Ukrainian].
2. Kravets R. A., Dzhedzhula O. M., Kovalova K. V., Yumachikova O. M. Teoretychni i metodychni osnovy formuvannia lnhvosotsiokulturnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv ahrarnoi haluzi v konteksti internatsionalizatsii ZVO [Theoretical and Methodological Bases of Forming Future Agrarians’ Linguae-Sociocultural Competence in the Context of HEIs’ Internationalisation]. Vinnytsia: «Tvory» LLC, 2022. 392 p. [in Ukrainian].
3. Lokshyna O. Yakist vyshchoi osvity ta ekspertnyi suprovid ii zabezpechennia: EU dosvid i praktyka [Quality Assurance in Higher Education and Its Expert Support: the EU Experience]. *Lifelong Vocational Education: Theory and Practice. Issue: Pedagogical Sciences*. 2018. № 3–4. С. 56–57 [in Ukrainian].
4. Chentsov V. V., Degtyarova I. O., Hryhorash O. V. Finansuvannia vyshchoi osvity v Ukraini: problemy ta idei dlia reformy [Higher Education Funding in Ukraine: Problems and Ideas for Reform. *Effective Economy*. 2019. № 7. Retrieved November 26, 2022, from http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2019/10.pdf [in Ukrainian].
5. Dzhedzhula O. M., Levchuk O. V., Kravets R. A. Theoretical and Methodological Bases of Future Agrarians’ Vocational Personality Self-Development: collective monograph. Vinnytsia: «Tvory» LLC, 2021. 312 p.
6. Education and Training Monitor 2021. Retrieved August 22, 2021, from <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2021/en>
7. Erasmus+ Programme Guide 2023. Brussels: European Union, 2022. 441 p.
8. ITU Statistics. Retrieved November 26, 2022, from <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/stat/default.aspx>
9. TALIS – The OECD Teaching and Learning International Survey. Retrieved November 26, 2022, from <https://www.oecd.org/education/talis>
10. UNESCO’s ICT Competency Framework for Teachers. Retrieved November 26, 2022, from <https://www.unesco.org/en/digital-competencies-skills/ict-cft>